

Koronakriisin vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon Suomessa

Anna Elomäki
Tampereen yliopisto
@AnnaElomaki
anna.elomaki@tuni.fi

Koronakriisin vaikutukset sukupuolten tasa- arvoon Suomessa –hanke

- Tutkittua tietoa koronapandemian ja siihen liittyvien politiikkatoimien **lyhyt- ja pitkäkestoisista vaikutuksista sukupuolten tasa-arvon tilaan.**
- Huomioidaan, että sukupuoli kietoutuu yhteen **muiden eriarvoisuuksien, kuten luokkaseman, iän, perhetyypin ja syntyperän kanssa.**
- Mahdollistaa sukupuolten tasa-arvon edistämisen kriisin jälkihoidossa ja tarjoaa tilannekuvan tasa-arvopolitiikan tarpeisiin.
- Hanketta rahoittaa Valtioneuvoston kanslia (VN TEAS)
- Toteuttajat: THL, Kela, Tilastokeskus, Tampereen yliopisto

Koronakriisin vaikutukset: mitä tutkitaan

Terveys, hyvinvointi
ja palvelut

Työllisyys ja työolot

Lapset, perheet
ja nuoret

Poliittinen
päättökseteko

Mistä puhun tänään

- Taustaa: kriisit ja tasa-arvo; kontekstien merkitys sukupuolivaikutuksille
- Koronakriisin vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon Suomessa
- Tasa-arvonäkökulma päätöksenteossa ja tukitoimissa

Kriisit ja sukupuolten tasa-arvo

- Kriisit ja niiden hallinta aina sukupuolittuneita ja sukupuolistavia: vaikutukset, puhetavat, toimijat, politiikka-toimet
- Kriisit tuovat näkyviin olemassaolevaa eriarvoisuutta ja vahvistavat sitä, mutta tarjoavat myös mahdollisuuksia muutokseen
- Kriiseillä taipumus sysätä tasa-arvonäkökulmat sivuun politiikan agendalta (esim. vuoden 2008 talouskriisi ja eurokriisi) → Onko menneestä opittu?
- Koronakriisi sukupuolivaikutuksiltaan erilainen kuin aiemmat (talous)kriisit
 - Koronan aiheuttaman talouskriisin erityisyys
 - Pandemien ja sulkutoimien laajemmat terveydelliset, sosiaaliset ja turvallisuuteen liittyvät vaikutukset
 - Talouspoliittista elvytystä talouskurin sijaan
- Tieto tasa-arvovaikutuksista tärkeää, jotta se voidaan huomioida kriisin jälkihoidossa

| 4

Kansallinen konteksti vaikuttaa

- Koronakriisin sukupuolivaikutuksissa yhteneväisyyksiä mutta myös eroja maiden välillä
- Vaikutusten suunta ja mittakaava riippuu mm. tasa-arvotilanteesta, tartuntatilanteesta ja politiikkatoimista (rajoitukset + tukitoimet)
- Suomen tilanteeseen vaikuttavia tekijöitä:
 - Hyvä tasa-arvotilanne
 - Tasa-arvo-ongelmina segregatio, palkkaerot, hoiva ja väkivalta
 - Kohtuullisen vahvat tasa-arvoinstituutiot ja sitoutuminen
 - Vähän tartuntoja Euroopan mittakaavassa
 - Verrattain vähän rajoituksia (ei täydellistä lockdownia)
 - Suhteellisen vaatimattomat tukitoimet

Tasa-arvoindeksi 2020 SUOMI

Lähde: EIGE

| 5

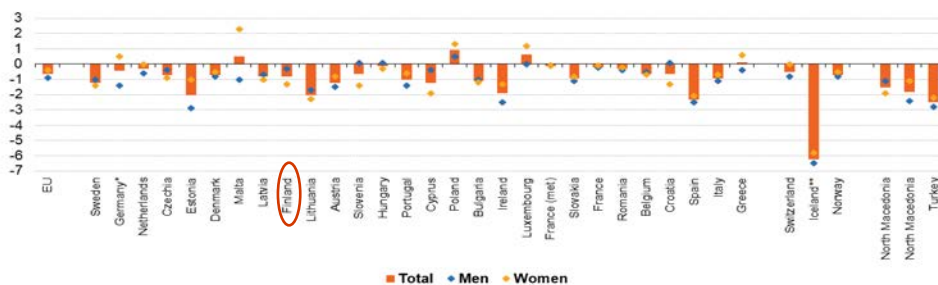
Koronakriisin sukupuolivaikutuksia Suomessa

Työllisyys, toimeentulo, työn ja perheen yhteensovittaminen, hoiva-ala

Suomi yksi harvoista EU-maista, joissa naisten työllisyys laski korona-aikana miehiä enemmän

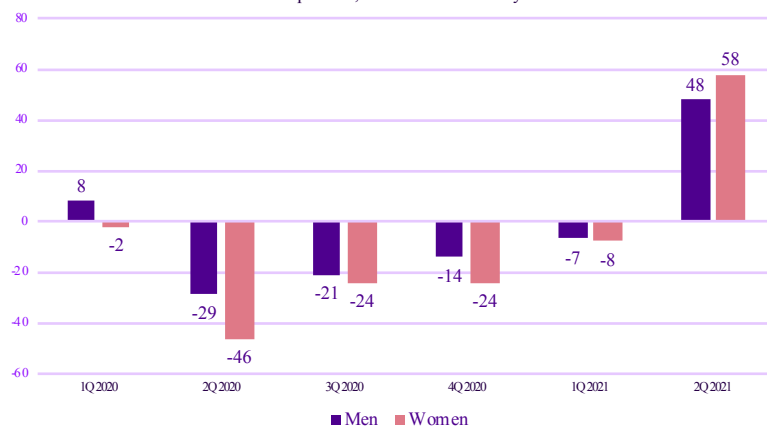
Change in the employment rate by sex and country
(people aged 20-64, Q4 2020 compared with Q4 2019, in percentage points)

Note: *Provisional data and low data reliability for Germany in Q4 2020. **Break in series in Iceland in Q4 2020. France (met) refers to France Metropolitan
Source: Eurostat (online data code: ifsi_emp_q)

Vaikutukset miesten ja naisten työllisyyteen

Change in employment by sex, 1Q2020-2Q2021 compared to previous year, 1 000 persons, Labour Force Survey

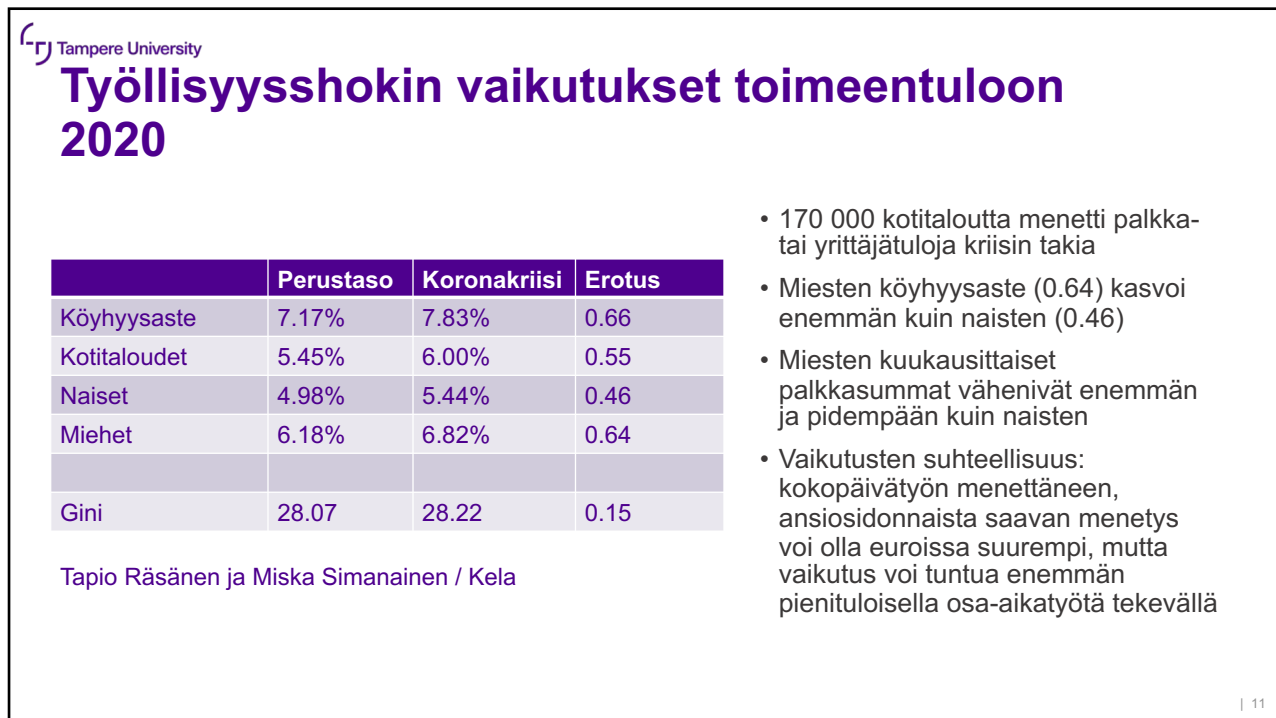
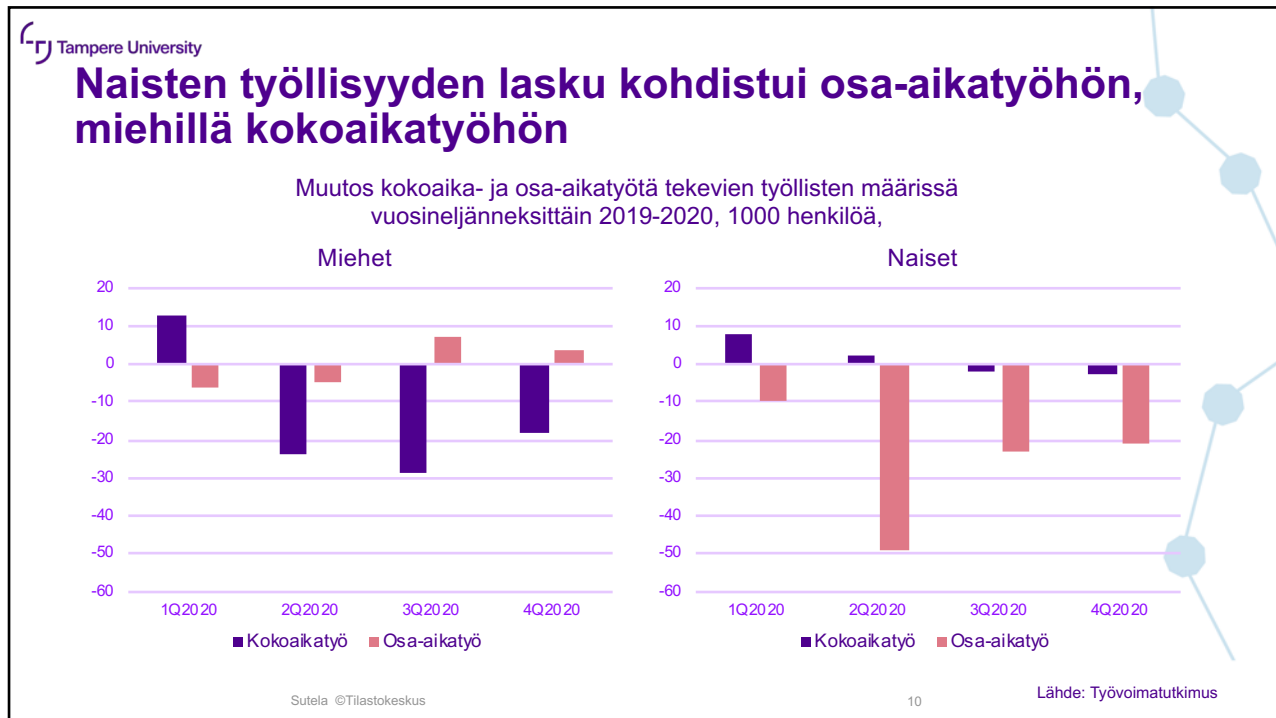
- Työllisyys laski vuonna 2020 sekä naisilla että miehillä
- Naisten työllisyys laski kaikissa vuosineljänneksissä enemmän kuin miesten työllisyys, mutta erot tasoittuivat vuoden loppua kohti

Hanna Sutela/Tilastokeskus

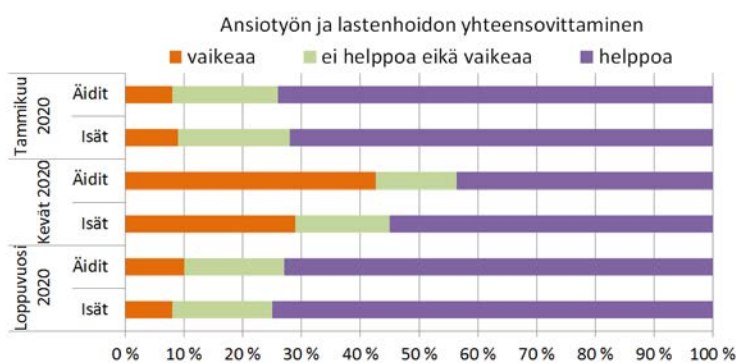
10/26/21

Työllisyys: katse aggregaattilukujen taakse

- Naisilla työllisyys väheni vuonna 2020 lähinnä nuorimmissa ikäryhmissä (15-24 ja 25-34 vuotiaat); miehillä työllisyys laski myös vanhemmilla (35-44 ja 45-54 vuotiaat)
 - Naisten työllisyyden lasku kohdentui osa-aikatyöhön; miehillä työllisyys laski pääasiassa kokoaikatyötä tekevillä (ja osa-aikatyötä tekevien määrä lisääntyi)
- Naisten työllisyyden lasku kohdentuu matalapalkkaista osa-aikatyötä matkailu- ja ravintola-alalla tekeviin nuoriin naisiin
- Erilaiset reaktiot lomautuksiin ja työttömyyteen: työnsä 2020 menettäneet nuoret naiset alkanet opiskella, nuoret miehet työttöminä

Työn ja perheen yhteensovittaminen

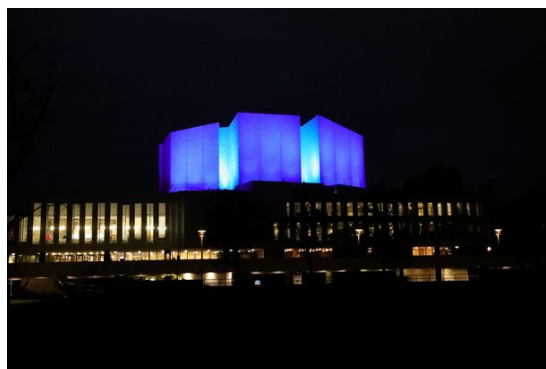

- Puolet vanhemmista työskenteli etänä keväällä 2020, isät äitejä useammin
- Työskentelevät äidit raportoivat työtaakkansa kasvaneen (36%) useammin kuin isät (25%)
- Työn ja perheen yhteensovittaminen vaikeaa etenkin keväällä 2020, äideillä isä useammin

Varhaiskasvatus ja koronapandemia -kysely / THL, Johanna Närvi & Johanna Lammi-Taskula

Hoiva-ala korona-aikana

- Kriittisten alojen naisvaltaisuus
- Hoiva-ala aliarvostettu ja alipalkattu, heikot työolot ja henkilöstöpula
- Heikentyneet työolot pandemian aikana: terveysriskit, puute suojavarusteista, perutut lommat, ylityöt, kuormitus...
- Hoitajat vaatineet koronabonuksia mutta usein turhaan, arvostus lähinnä symbolista

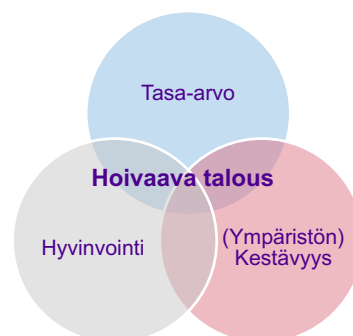
Tasa-arvonäkökulma päätöksenteossa ja tukitoimissa

| 14

Koronakriisin jälkihoito ja tasa-arvo

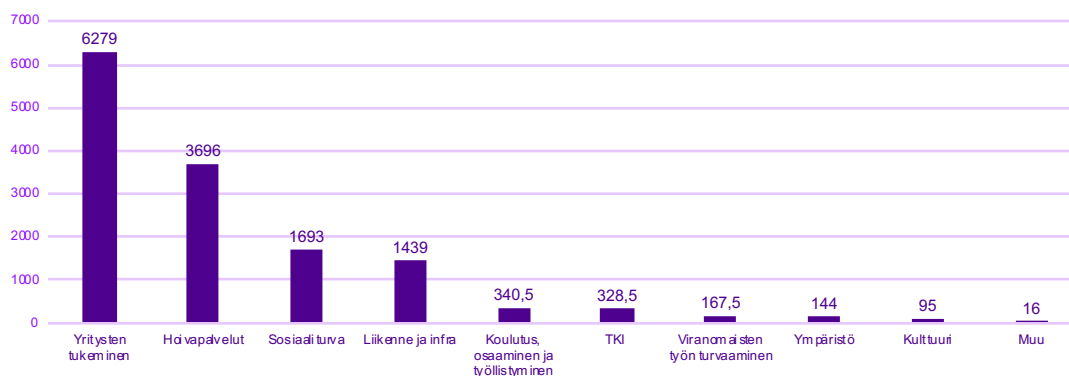
- "Build Back Better" – myös tasa-arvonäkökulmasta!
- Jälleenrakennuksen keskiössä usein yritystuet, ympäristö, digitalisaatio ja infra
 - Onko sukupuolten tasa-arvo mukana näkyvänä tavoitteena?
 - Kuka hyötyy koronan menetyksiä korvaavista toimenpiteistä?
 - Miten koronaelvytys kohdentuu, mikä nähdään investointina?
 - Muuttuvatko eriarvoistavat rakenteet ja ymmärrykset taloudesta?
- Koronakriisi mahdollisuus siirtyä kohti hoivaavaa taloutta (*caring economy*)
 - Hoivan keskeisyys talouden toiminnalle
 - Tavoitteiden uudelleenmäärittely (talouskasvu vs. hyvinvointi)
 - Investoinnit hoivaan ja sosiaaliseen infrastruktuuriin

| 15

Minne koronarahat menivät?

Vuoden 2020 lisätalousarvioiden määrärahojen ja valtuuksien nostojen jakautuminen, miljoonaa euroa (yht. n. 14 miljardia euroa)

| 16

Tasa-arvonäkökulma puuttui päätöksenteosta

- Tieto tai huoli tasa-arvovaikutuksista ei näkynyt koronapäätöksenteossa
- Esim. velvollisuus arvioida lakiesitysten sukupuolivaikutuksissa ei toteutunut
- Tasa-arvo ei näkynyt hallituksen viestinnässä
- Tasa-arvonäkökulman sivuuttaminen voi johtaa epätasa-arvon vahvistumiseen,

Sukupuolivaikutusten huomiointi koronaan liittyvissä lakiesityksissä, 2020 (N=39)

Lakiesityksen kohde	N	Tasa-arvo mainittu	Kriisin vaikutukset
Ihmisten tukeminen	15	3	2
Yritysten tukeminen	14	2	1
Muut	10	0	0

| 17

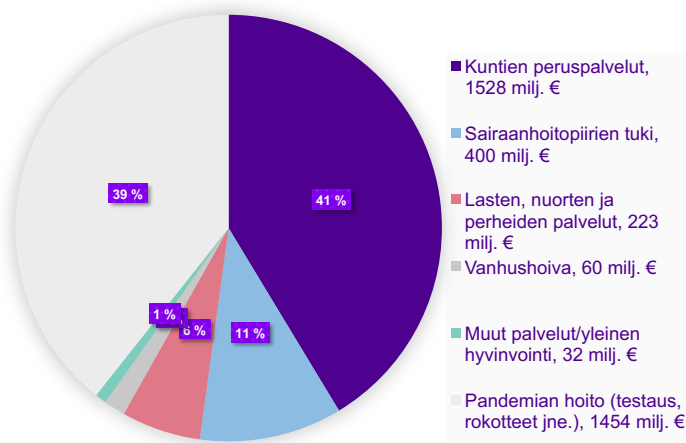
Tasa-arvon ja haavoittuvassa asemassa olevien tukeminen korona-aikana

- Hallituksen koronatoimiin sisältyi vain harvoja tasa-arvon edistämiseen ja haavoittuvassa asemassa olevien tukemiseen liittyviä toimia, summat pieniä
- Esimerkkejä
 - 90 miljoonaa euroa tukemaan vanhempien tulonmenetyksiä koulujen ollessa suljettuna (28,72€/päivä → vrt Saksassa vastaava tuki 90% tuloista tai max 111 € päivä)
 - 26 000 euroa Nollalinjan chat palvelun kehittämiseen (mutta ei lisärahaa turvakoteihin)
 - 60 miljoonaa heikoimmassa taloudellisessa asemassa oleville (=75 euron lisäys perustoimeentulotukea saaneille)

Sosiaaliturvan muutosten kohdentuminen

- Erityistoimien puuttumisen takia yhä tärkeämpää arvioida kuinka muut tukitoimet kohdentuvat eri ihmisryhmiin
- Koronaan liittyvät sosiaaliturvan muutokset pieniä verrattuna muihin maihin → luotettu että järjestelmä tukee ihmisiä myös kriisiaikaan
- Ei merkittävää eroa sukupuolten välillä sosiaaliturvaan liittyvien koronatoimien kohdentumisessa

Hoivainvestointeja?

- 2020 koronamäärärahoista ja valtuuksista n. 26% (3.7 miljardia) hoivaan ja sosiaaliseen infraan
- Suurin osa pandemian hoitoa
- Investointeja: 60 milj. vanhushoiva, 84 milj. esi- ja perusopetus, 112 milj. lasten, nuorten ja perheiden palvelut, 11,5 milj. työikäisten hyvinvointi
- Kohdentumisen arviointi vaikeaa
- Hoivainvestointeja myös koronatoimien ulkopuolella: perhevapaaudistus, hoitajamitoitus

| 20

Yhteenveto

- Koronakriisillä on ollut moninaisia seurauksia sukupuolten tasa-arvoon
- Kriisi on paljastanut yhteiskuntamme rakenteellisia heikkouksia, jotka kärjistyvät kriisitilanteessa.
- Suomalainen sosiaaliturvajärjestelmä on kannatellut ihmisiä suhteellisen hyvin taloudellisten shokkien, kuten työttömyyden sattuessa.
- Tietoa vaikutuksista tarvitaan, jotta sukupuolinäkökulma voidaan huomioida kriisin jälkihoidossa ja tuleviin kriiseihin varautumisessa
- Tasa-arvonäkökulmien näkymättömyys päätöksenteossa epäonnistuminen tasa-arvoon sitoutuneelta hallitukselta